

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

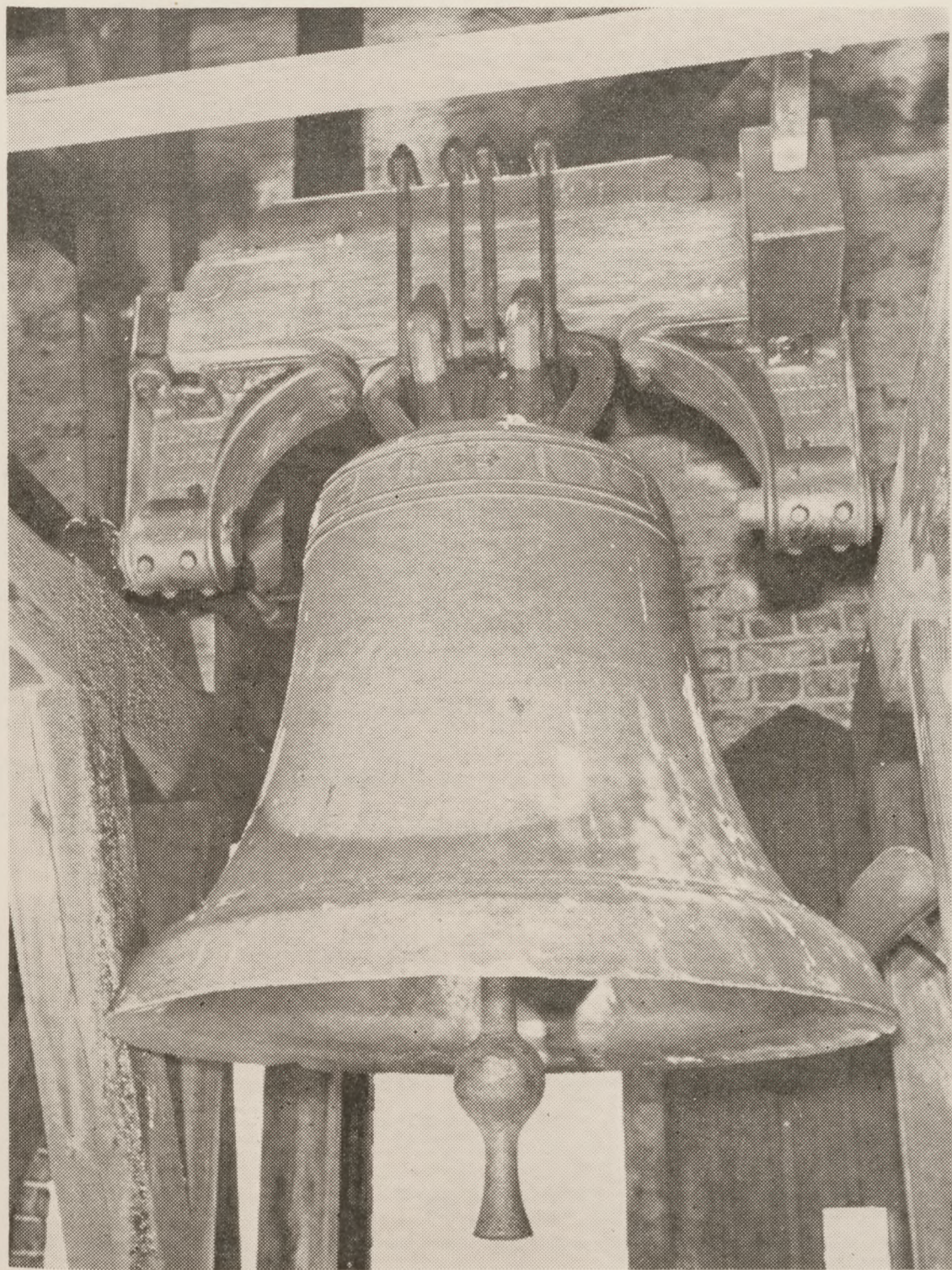
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Det nye år ringes ind.

BRDR. JØRGENSEN

Elektromek. etablisement

Hejrevej 39

København NV.

DAMECA

SKALBAKKEN 8

KØBENHAVN-VANLØSE

INGENIØRFIRMAET

MOGENS BALSLEV

RADG. CIVILINGENIØRER

MARTINSVEJ 8 - KBH. V.

GEORG SØRENSEN

SKIBSPROVIATERING

AMALIEGADE 28 - KBH. K.

BAGERNES FAGFORENING

ABOULEVARD 30 - KBH. N.

NOCO

NORDISK OPTISK COMPAGNI A/S
NR. FARIMAGSG. 3-5 - KBH. K.

CHR. CLAUSENS MOTORVÆRKSTED

AMAGER LANDEV. 97 - KASTRUP

TH. ERRITZØE
INTERNATIONAL SPEDITION
AMALIGEADE 41, KBH. K.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter døde kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: General Fl. B. Larsen, Rensborg.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAgA 328.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtstasvej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffslunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Distriktslæge Børge Næsted, Aarhus.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup
Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

	Side
Er modstandsorganisationer berettigede?	3
Generalforsamling i FV	4
En julehilsen	5
Tak for et interview	5
Juleaften i Aarhus og Aalborg 9 og 10	
Norges frihedskamp	11
Dagbogsblade	15
Juleaften i Ryvangen	17

20 sider

Er modstandsorganisationer berettigede?

Der er opstået nogen drøftelse omkring foreningen „Frihedskampens Veteraner“.

Det begyndte med, at „Information“ angreb optagelsen af fru Sonning og kriminalkommissær Jacob Odmar som medlemmer. Det fortsatte med, at Odmar meldte sig ud, og der fulgte skænderier mellem en medarbejder og generalsekretær Lindegaard Olsen og efterfulgtes af en beklagelse for visse beskyldninger.

Altsammen en noget lavstammet journalistik, hvis form slet ikke hører hjemme i et dagblad, der ønsker at lægge sig på en seriøs linje.

DER ER DOG EET LYSPUNKT I SAGEN, nemlig et læserbrev i Information for 16. januar 63 af overlæge, dr. med Halfdan Lefevre.

Det er overordentlig tankevækkende og rummer en art status for modstandsbevægelsens muligheder for at danne organisationer eller een enkelt samlende organisation.

Halfdan Lefevre havde deltaget i starten af „Frihedskampens Veteraner“, men trak sig ud af præsidiat for 1 år siden og har ikke deltaget i arbejdet siden sommeren 1959.

Grunden var den, at han var imod, at foreningens medlemstal skulle presses i vejret på naturlig vis. Desuden var han imod, at man særlig stillede efter at kapre „gode navne“, således at foreningen fik social slagside, som om medlemslisten var skrevet af efter „Den blå Bog“, „Hof- og Statskalenderen“. Derved fik foretagendet et skær af at være „de fine og gode navnes klub“.

FORENINGENS PRÆSIDIUM søgte desuden i stigende grad publicity for at slå fast, at „Fri-

hedskampens Veteraner“ var organisationen, der repræsenterede den samlede modstandsbevægelse.

De mange sarkastiske bemærkninger, der faldt, var efter Lefevres mening berettigede, og han slår fast, at der er ingen, der i dag kan hævde at repræsentere den danske modstandsbevægelse. Han tager afstand fra trusler og insinuationer og slutter med som formand for „Informations venner“ at skrive, at foreningen har det hovedformål at hjælpe Information til at tale frit.

Artiklen, der er behandlet som læserbrev, bærer præg af store stilistiske evner hos forfatteren, megen sans for at sige tingene både blødt og skarpt og afslører en meget tænkende mand.

DETTE TURDE VÆRE BEGRUNDELSE NOK for at give Lefevres artikel, men derefter må det også være tilladt at redegøre for et noget andet syn på flere af de nævnte ting.

Når Lefevre således slår fast, at det ikke er noget udbredt ønske blandt gamle modstandsfolk at samles i en organisation, er det nok kun delvis rigtigt. Rigtigt, når det drejer sig om den organisation, der i øjeblikket diskuteres, men dette skal dog ikke betyde, at man underkender en række andre organisationer. Buchenwald-Klubben, Gestapofangerne og Dachau-Klubben er dog foreninger med et klart sigte og med tilsammen et betydeligt antal medlemmer og med en egentlig foreningsvirksomhed.

Kammeraternes Hjælpefond har ca. 1000 personlige medlemmer og bladet 7000 abonnenter. Der er ikke her tale

om en forening, men dog om et initiativ, der dækker en vis foreningstrang.

REJSER MAN SÅ spørgsmålet, om foreninger i det hele taget er ønskelige, må svaret blive et klart ja.

Der er til stadighed en række uløste opgaver og en række løste. Uden foreningsinitiativ var der ingen mulighed for at skaffe invalider re: til at få de sager genoptaget, der var afgjort for en årrække siden. Rejsningen af frihedskollegier ligger også foreningsinitiativ, og erstatningsagen, der afsluttedes -- foreløbig -- med en tysk bod, var aldrig blevet ført til det opnåede resultat uden fangeforeningers hjælp.

Ser man på de løbende sager fremover, må man vel vedgå, at det er et udbredt ønske, at 4. maj og 9. april skal markeres, og at det kun bliver til noget, når foreninger tager sig af det.

Det held, hvormed tingene ordnes, afhænger slet ikke af medlemstallet, men af ledelsens klogskab og flair for at løse opgaverne på en gunstig måde.

Har man så kontakt med indflydelsesrige folk glider tingene lettere, end hvis folk uden kontormuligheder skal tage sig af dem, men herfra og til at samle på navne er der jo også et stort spring.

Lefevre ser meget idealistisk på Informations placering. — Bladets venner skal hjælpe bladet til at skrive frit.

Er det et fremtidsmål, er der med disse linjer fuld tilslutning; men skal ordene opfattes som en karakteristik af det nævnte dagblad, må man først bede om at få at vide, hvornår dette har vist sig, f. eks. gennem de senere år.

Karakteristikken må da snarere være noget i retning af den negative avis. Den, der tager sig frihed til nedsabling af alt og alle uden at sætte noget andet i stedet.

I et samfund er der erfaringsmæssigt kræfter, der er bærende, og kræfter, der er nedbrydende, og det nævnte blad synes i stigende grad at koncentrere sig om det, man må kalde nedbrydende.

JOHS. FOSMARK.

Arbejdet har været langt mere omfattende og langt vanskeligere, end man fra først af havde gjort sig klart. Bogen skulle først og fremmest stilles til rådighed for biblioteker, så man var i stand til at give nøjagtige og ret fyldestgørende oplysninger. De enkelte skoler ville også få underretning om faldne elever.

Til arbejdets udførelse havde Frihedsfonden stillet 10.000 kr. til rådighed, ligesom man rådede over arbejdskraft blandt historikere.

Arbejdsmetoderne drøftes.

Som ventet kom der en debat i stand om FV's arbejdsmetoder. Den indledtes af folketingsmand Frode Jakobsen. Den energiske medlemshvervning var ham imod. FV var et sted, hvor de folk kunne melde sig, der havde adkomst og interesse for at være med. Man var desuden mere tilbøjelig til at interessere sig for, hvor langt det pågældende medlems- emne var kommet på den sociale rangstige end for hans indsats i frihedskampen. Dette harmonerede ikke med modstandskampens vilkår, idet man dengang ikke spurgte om rang og stand.

FV måtte heller ikke optræde, som om den tegnede den samlede modstandsbevægelse, for det er der ingen, der kan i dag.

Modstandsbevægelsen må ikke forvandles til noget i retning af et show.

I sit svar på kritikken erklærede formanden, direktør Erik Nyegaard, at den mest snobbete handling, han var sig bevidst, var da han hvervede Frode Jakobsen som medlem (munterhed). FV var ikke nogen navlebeskuelsesforening. Enhver, der havde gjort en positiv indsats i modstandsbevægelsen, var velkommen i FV. Vi har medlemmer fra alle erhverv. At der er smuttet nogle prinser med kan dog ikke være afgørende. Iøvrigt kan man snobbe både opad og nedad.

Alle valgene var genvalg, hvilket må udlægges som en sejr for den siddende ledelse. Man var vist alle glade for, at der var blevet talt ud om forhold, som har været aktuelle gennem nogen tid.

F—k.

Generalforsamling i »Frihedskampens Veteraner«

Man fik talt ud om den aktuelle kritik

„Frihedskampens Veteraner“ holdt årsmøde den 20. januar i kantinen på fabriken Automatic i Gladsaxe. Der var mødt omkring 200 deltagere, næsten alle mænd. En del var tilreisende. Den, der havde tilbagelagt den længste strækning for at være med, var kommet fra Skagen.

Direktør, farver Jacob Jacobsen, tidligere Aabenraa, nu København, valgtes til dirigent. Formanden, direktør Erik Nyegaard, oplyste i sin beretning, at FV nu tæller 1409 medlemmer, med kun 7 udmeldelser i sidste år. Den store begivenhed i det

nye år vil blive World Veterans Federations 10. generalforsamling, der holdes i maj måned i Falkoner-Centret i København. Statsminister Jens Otto Krag har lovet at holde åbningstalen, og der vil komme repræsentanter fra et halvt hundrede lande.

Direktør Svenn Seehusen, der er næstformand, aflagde beretning om registreringen af frihedskampens ofres grave. Man har til dato registreret 4.000 navne og 1.200 mindesmærker. Det er tanken at samle en bog, der også skal redegøre for de omstændigheder, hvorunder ofrene faldt.

BØGER

GLIMT AF DEN NORSKE MODSTANDSKAMP

Gunnar Sønsteby: Rapport fra „nr. 24“, Haase, 220 sider.

En nøgtern og sober skildring af sider af den norske frihedskamp, der faktisk kan stå som en almenyldig beskrivelse af, hvad der skete i Norge. Gunnar Sønsteby, hvis dæknavn var „nr. 24“, har givet en skildring af sit modstandsarbejde, der førte ham på flere rejser til Sverige og til slut til England, hvor han fik sin militære uddannelse. Det begynder selve den 9. april 1940 og slutter med kapitulationen og kongefamiliens hjemkomst, hvor han er med som personlig livvagt. Gennem hans bog, der er langt fra „soldaterforeningshistorie“ med selvglorificering, får vi et så udmærket billede af vilkårene under besættelsen, at bogen, som dr. phil. Jørgen Hæstrup udtrykker i sit forord til den danske udgave, er „et kildekrift af den største værdi om sabotørernes daglige liv i det besatte Norge“, i øvrigt et citat af den forhenværende norske forsvars- og justitsminister Jens Chr. Hauge, hvis bedømmelse, den kyndige historiker Hæstrup altså giver blåt stempel.

Den, der kender Norge og de egne, hvori de forskellige begivenheder udspilles, har selvsagt en fordel, men bogen kan læses — og bør læses — af alle, der interesserer sig for de mørke år, og de, der ikke har begrebet disse års storhed, har en særlig pligt til at læse den — til sådanne vil den være en god gave, også til unge mennesker, hos hvem der heldigvis er en voksende interesse for den periode, i hvilken de gode kår, som ungdommen nu har, blev grundlagt. Der er spænding i bogen. Den fortæller om de forvirrede aprildage i 1940, hvor unge nordmænd sneg sig ud af Oslo for at få lejlighed til

at kæmpe. Vi er vidne til nervepirrende episoder, og vi får et vist kendskab til Sverige i den første tid, da nordmænd kunne risikere at blive fængslet under tiltale for spionage, selv om denne ikke var rettet mod Sverige.

Af bogen kan man lære, at kampen var alvorlig, fordi den ikke blot var en kamp mod indtrængende soldater, men mod et system, hvis vigtigste våben var umenneskelighed, og som appellerede til de laveste instinkter. Det mest betagende i bogen er den offerviljens ånd, der ligger bag alle bedrifterne, for der er i sandhed tale om bedrifter, men berettede på en beskeden og ligefrem måde, der ikke skal kaste glans over forfatteren, der ikke er bange for at fortælle om egne fejlgreb. Oversættelsen ved Mogens Boisen er mønstergyldig — blot sørgeligt, at det er nødvendigt at foretage en oversættelse fra norsk til dansk.

ERIK SONNE.

☆

Af en julehilsen

Kære redaktør!

Jeg sidder begravet i litteratur fra besættelsestiden; vi har i år fået etableret en ungdomsskole, hvor jeg har taget det punkt på programmet, vi skal en tur på Frihedsmuseet i februar i denne forbindelse. Det er sandelig rigtigt, at dette kapitel af danmarkshistorien er forsømt i skolen. Morville, Jonstrup, har sagt: Den historieundervisning, der ikke når frem til at belyse de sidste fem års begivenheder, er ikke noget værd, og nu ligger besættelsestiden snart 20 år tilbage. Hvorfor har man gjort så lidt ved det?

Jeg prøver at finde frem til en plan for et 20 timers kursus i besættelsestidens historie for ungdomssko-

len, men man drukner jo i litteratur, både god og mindre god, om den tid, den eventyrlige tid, på en helt anden måde, end de unge i dag tror det, det må jo dog være muligt at give et reelt billede af den tid, et usminket udtryk for frihedskampens ophøjede mål og fantastiske vilkår.

KARL RØNNE.

☆

EN TAK FOR ET INTERVIEW

I december-nummeret bragte vi et fyldigt interview med overlæge Jørgen Kieler. Det får i dette læserbrev varm tilslutning.

Hermed en varmfølt tak til Jørgen Kieler for hans udtalelser i „Pigtråd“s julenummer.

Det, jeg mest hefter mig ved, er hans modige ord i slutningen om „Drømmen, der brast“.

Ja, — det har den vist gjort for de fleste af os.

Han siger: „Vi var besjælet af at komme til at leve et stille og fredfyldt liv uden at lade os forstyrre af økonomisk ærgerrighed, karriere eller politik“.

Nej, det er så sandelig ikke gået i opfyldelse. Ja, det var bittert, da den gamle politiske garde fik det maget således, at den vendte tilbage, og hvad fører den os efterhånden ud i?

Danmarks selvstændighed sat over styr, både nationalt og økonomisk. Jørgen Kieler siger, at selv kendte modstandsfolk går over til vore tidligere fjender. Ja, en advokat, der (i parentes bemærket) var øverste tilidsmand for fangerne i Frøslevlejren, tegner sig i dag som repræsentant for store udenlandske koncerner, der søger økonomisk at kvæle vor egen nationale handel og industri, blot for stadig at være i toppen og

få de dermed følgende store gevinster halet hjem til sig selv. Hvor er nu det nationale henne, som tilsyneladende var til stede, da advokaten stod foran fronten af fanger i Frøslevlejren? Glemte er moder Danmark!

Og de få af officererne, der var med i modstandsbevægelsen? Ja, de er jo gået karrierens vej og sidder i dag i bedste velgående i de tyske hovedkvarterer og samarbejder med de tidligere nazistiske fjender, og man kan så med undren se, at de også kan være ledere af modstandsorganisationer herhjemme!

Vi skal ikke nære had til det tyske folk, for enhver, der har været fange hos tyskerne, ved, at der også fandtes prægtige og hjælpsomme folk iblandt dem, heldigvis, men det er så sandt ikke dem, der sidder i toppen i dag dernede; det er dem, der i dag igen sidder på anklagebænken i de tyske „retssale“; dem hører vi blot ikke så meget om.

Jørgen Kieler kan ikke forlige sig med, at der skal dannes en front mod vore tidligere fangekammerater, de være sig fra Polen, Rusland eller andre steder, for vi ved jo, hvor flinke og hjælpsomme de kunne være som mennesker, — at deres lands officielle politik så i dag måske ikke passer ind i vore politikeres program, ja, det forstår vi andre jo udmærket, men, nå ja, — vi passer vel heller ikke ind

---

Kammeraternes Hjælpefond er de raske kammeraters hilsen til de syge

Mærkaterne fra Kammeraternes Hjælpefond kan fås gennem kontoret, St. Kaminkestræde 10, K.

Giro 780.

---

i deres! Men at vi derfra skal til at gå i kompagni med vore tidligere bødler for at udrydde tidligere venner og modstandsfolk fra tidligere allierede lande, det er et langt spring at hyde denne generation, der endnu ikke har glemt de oplevelser, som nazisterne gav os.

Til sidst et ord til „Pigtråd“. Pas på ikke at havne helt ovre i den anden grøft ligesom de fleste „danske“ blade, der er for tit rosende omtaler af personer, som er endt derhenne, hvor vi under besættelsen ville have forsværget, at modstandsfolk, endda folk vi kendte, skulle ende.

Endnu en gang tak til Jørgen Kieler for hans menneskelige ord; ord der var blottet for had til andre nationer.

Med venlig hilsen

JENS M. SØRENSEN (svigerfar).

Frøslev - Neuengamme 60893.

Dreyersvej 23, Kolding.

— Og så forøvrigt: Godt nytår!

☆

„INGEN SOLIDARITET MED VVN“

En redegørelse fra „Forbundet af demokratiske modstandskæmpere og forfulgte“

„Flensborg Avis“ har fra Forbundet af demokratiske modstandskæmpere og forfulgte“ modtaget følgende:

„Vi vil være Dem taknemlig for udbredelse af følgende meddelelse:

For tiden behandles ved forvaltningsdomstolen i Berlin et andragende fra forbundsregeringen om forbud af den sovjetvenlige „Forening af naziregimets forfulgte“ (VVN). VVN har taget denne proces til anledning for at henvende sig til andre sammenslutninger af forfulgte med anmodning om hjælp og støtte. Man anmoder især om, at andre sammenslutninger erklærer sig solidariske med VVN.

Hertil erklærer „Forbundet af demokratiske modstandskæmpere og forfulgte“ (VDWV), hvis landsforbund har sæde i Mørvig:

„VDWV afviser enhver drøftelse med VVN, så længe denne organisation i betragtning af sit gode forhold til den såkaldte DDR ikke i det mindste vender sig imod 1. forfølgelsen af Jehovas Vidner i Sovjet-

zonen og 2. mod den berlinske skændselsmur - endvidere, så længe VVN 3. ikke klart tager stilling til arrestationen af vore kammerater Brand og Raddatz og 4. ikke gør sin indflydelse gældende, så også den såkaldte DDR deltager i godtgørelses-ydelserne til staten Israel.

Sammenfattende kan siges: at VVN ikke har bidraget til at give vor ungdom et sandfærdigt billede af modstanden (mod naziregimet. Red.). Tværtimod har VVN tilføjet arven efter modstandsbevægelsen alvorlig skade på grund af VVN's ensidige sovjetvenlige politik“.

Vi takker Dem for Deres ulejlighed.

(sign. LEONHARD SCHWARZ,
landsformand.“

Når dette indlæg fra Leonhard Schwarz gengives, er det for at klargøre, hvorfor der også blandt modstandsfolk træffes tilbageholdenhed med at erklære sig solidarisk med den tyske fangeforening VVN, der lider under modvind fra forbundsregeringen.

I det store og hele har jeg i vort danske fangeblad undgået omtale af sagen, selv om jeg meget vel ved, at der er danske fangekammerater, der går bravt ind for at støtte VVN.

Denne fangeforening har i vid udstrækning gået Sovjets ærinde og ligger her på linje med FIR, der har sit hovedsæde i Østrig.

Dette betyder igen, at FIR's drøm om at samle fangekammerater fra alle lande og med alle indstillinger ingen praktiske muligheder har.

Skulle nogen være i tvivl om FIR's væsen og hensigter, behøver man blot at studere det blad, FIR udsender fra Wien. Det er ret omfattende og bærer det gode navn „Der Widerstandskämpfer“.

JOHS. FOSMARK.

☆

DET RUSSISKE OG DET TYSKE MENNESKE

Dansk frimenighedspræst og forfatter ville på tre måneders studierejse til Vesttyskland, men det blev til 15 år.

Den tidligere frimenighedspræst og forfatter Karl Nielsen, Aagaard, har

nu boet i Tyskland i 15 år og leder „Jugend Europahaus“ i Hamborg.

En af Kristeligt Dagblads medarbejdere, Carl Stuhr, har besøgt ham der, og han har bl.a. spurgt om, hvordan han ser på det russiske menneske.

— Det er det mest menneskelige, der findes. Sovjet er langt fra en sum af umenneskelighed, men diktaturet tillader ikke sine bedste blomster at folde sig ud, lyder svaret.

— Det tyske menneske —?

— En af de mest markerede oplevelser, jeg har haft, er, at det tyske folk ikke endte i en jungle. Det egentlige „mirakel“ skete allerede i 1947 — i kraft af det tyske menneskes ikke udslukte evne til at leve og lade leve.

— Forstår tyskerne at være frie mennesker?

— Det er fejltænkning, at samfundet kan undvære det frie menneske. Der er i høj grad brug for den personlige indsats og for det naturlige samspil mellem menneske og samfund.

— Er der blevet plads til selvironi i dette spil?

— Hvis tyskerne er varsomme i så henseende, så skyldes det, at de er vænnet til at opfatte kritik som selvmord. Tyskerne har sans for humor, som man iøvrigt møder meget af i den enkelte tyskers replik. Det er solskinnets i ham, som kan lyse op på den mørke baggrund, hvor alt var skidt, og så blev det alligevel værd at leve.

— Er det et gemyt, man kan fæste lid til?

— Man skal leve hernelde for at finde denne anonyme styrke.

OM DEMOKRATI OG MOD

— Kan man lide på det tyske demokrati?

— De demokratiske kræfter er til stede, men kan vanskeligt blive drivende kræfter i helheden.

— Er der mod i tyskerne?

— De er vant til at få alt ovenfra, og i det forhold er de klar til at gå gennem ild og vand, så man skal lede længe efter et tilsvarende mod. Men civilcourage mangler de uægtelig. Spørger man, hvordan et kulturfolk kunne underkaste sig en demagog, er svaret: Når øvrigheden har talt, har

Gud talt. Vil tyskerne klare problemerne, må de vise sig i stand til at frigøre sig for denne statsfilosofi. Mentaliteten er stadig til stede.

☆

TEENAGERE ØNSKER AT HØRE OM OKKUPATIONEN

Føler sig snydt af skolen

Teenagerne vil gerne vide besked om den tyske besættelse af Danmark, og modstandsfilmene „Det gælder din frihed“ vil nu blive tilbudt ungdomsklubberne over hele landet.

Det er et heldigt forsøg i Bredalparkens ungdomsklub i Hvidovre, der har opmuntret til dette initiativ.

Ingen fordomme

— Det gik igen hos de unge, at de følte, at de havde lært alt for lidt i skolen om besættelsestiden, siger forstander John Illum i Bredalparkens ungdomsklub til Aktuelt. Det fyldte halvanden side i min historiebog, siger en af de unge.

De 40 unge havde svært ved at forstå befolkningens holdning i besættelsens første år, og de gav udtryk for, at de i hvert fald ikke ønskede at blive taget på sengen, som det skete den 9. april. Selv om de vurderede besættelsen som et stykke danmarkshistorie — de fleste var ikke født, da krigen sluttede — så var det ikke på linje med 1864, men som noget mere nærliggende. Det er mit indtryk, at den kolde krig, der afløste den „varme“ ligesom har tvunget de unge til en slags „beredskab“, selv i dag.

Flere af de unge fandt det lidt mærkeligt, at vi i dag ribber op i alt det, krigen efterlod, og at man ikke skulle opelske had til en bestemt nation. De unge havde ingen fordomme over for tyskerne eller et bestemt sæt følelser, specielt reserveret til tyskerne.

Men at filmen ikke har efterladt dem kolde, er hævet over enhver tvivl.

Der spores blandt unge en oprigtig interesse for at få ren besked om det, der skete i årene fra 40 til 45.

LANDSFORENINGEN NEUENGAMME

afholdt landsmøde søndag den 2. december i København.

Da Grome Nielsen lå syg, sendte man ham en hilsen i form af et telegram og en hilsen med mødedeltagerens underskrifter.

Derefter blev Børge Emil Pedersen foreslået og valgt til dirigent, og man gik over til det egentlige møde.

Eric Lammert aflagde beretning om arbejdet fra maj-mødet til i dag. Det var om møder i udvalget, udsendelse af tryksager fra foreningen, fremskaffelse af materiale til en Neuengamme-film, som vil blive fremstillet fra sekretariatet i Hamborg med materiale fra de nationale foreninger, opstillingen af hegnet fra Neuengamme i Frihedsmuseet, forberedelse af landsmødet etc.

I tilslutning til beretningen havde Hans Schwarz ordet og talte om monumentsagen i Neuengamme. Sagen er nu nået til det stade, hvor man vil drøfte det gennemarbejdede forslag med Hamborg senat, og det menes at kunne gennemføres for ca. 850.000 kr.

Herefter blev beretningen drøftet. Vi har i Ryvangen liggende en del gammelt pigtråd, da dette ikke kunne rettes ud til opstillingen i Frihedsmuseet. Der fremkom det forslag, at klippe det ud i små stykker og sætte det i plastic eller plexiglas og sælge dem til fordel for monumentsagen. En anden havde været med til at udgive en Neuengamme-sang, og overskuddet skulle bruges til en særlig opgave, og her var muligheden for at få disse penge placeret. I det hele taget var det en god drøftelse, der lovede godt for videre arbejde.

Herefter var der frokost, og da de tyske kammerater var færdige, gik de og et par danske kammerater i Frihedsmuseet for at se særudstillingen med hegnet.

Om eftermiddagen gik man over til drøftelse af vedtægterne, og man fik en lang drøftelse af disse, så ved afslutningen havde de fleste deltagere været med i drøftelsen. Der var enkelte små divergenser om tidsfrister og bemyndigelse etc., men man var enige om at lade det praktiske ar-

SØREN MADSEN
GLØDELAMPEFABRIK
EMDRUPVEJ 54 - KBH. NV.

P. RASMUSSEN & SØNNER
P. SKRAMSGADE 7, K.
TLF. MINERVA 2260

WIMMELHORN & CO.
AKTIESELSKAB
MINERVA 1414
FARVERGADE 15 - KBH. K..

BYENS KLICHE ANSTALT
FREDERIKSSUNDVEJ 269
BRØNSHØJ

BRYLDS
BOLIGMONTERING
BLAGÅRDSGADE 38 - KBH. N.

H. J. SIMONSEN & CO.
INTERNATIONAL SPEDITION
ST. KONGENSGADE 63 A
KØBENHAVN K.

HOLLOWARE
STAINLESS PRODUCTS ^{A/S}
VIBEVEJ 7 - KBH. NV.

AAGE BUCK JEPPESEN
FJEDERFABRIK
HEJREVEJ 39 - KBH. NV.

BERG's BOGTRYK
GLENTEVEJ 53 - NV.

A. FRØKJÆR CHRISTENSEN
AUTOLAKERERI
RENTEMESTERVEJ 61
KØBENHAVN NV.

THOMAS B. THRIGE, KØBENHAVN ^{A/S}

N. SCHIØTT & HOCHBRANDT
AMALIEGADE 45 - K.

KNUD JENSENS BOGTRYKKERI
PALÆ 3611
ST. KONGENSGADE 61 - KØBENHAVN K.

NIELSEN & RAUSCHENBERGER
RÅDGIVENDE CIVILINGENIØRER
FARVERGADE 17 - KØBENHAVN K.

INGENIØRFIRMAET
CONSTANTIN BRUN A/S
HAMBROESGADE 6 - KØBENHAVN V.

H. H. ANDERSEN & CO. A/S
RYSENSTEENSGADE 14 - KØBENHAVN V.

INGENIØRFORRETNINGEN TRIUM
GLENTEVEJ 71 - KØBENHAVN NV.

AKTIESELSKABET
BLAAKILDES MØLLES FABRIKKER
SMEDETOFTEN 14 - KØBENHAVN NV.

KAJ ANDERSEN
RØR - VARME - SANITET
VIBEVEJ 9 - NV. - ÆGIR 5219

bejde vise værdien af vedtægterne, og så kan der rettes ved næste landsmøde, hvis vedtægterne ikke har været gode nok.

Derefter gik man over til valget, og selv om den konstituerede formand ikke var til stede grundet sygdom, var man dog enige om at genvælge ham. Yderligere valgte man 16 medlemmer, 4 suppleanter og 2 revisorer.

Mødet afsluttedes med en udtalelse, hvor man konstaterede, at arbejdet skrider frem i monumentsagen, og man opfordrer alle tidligere Neuengam'ere til at slutte op om foreningens arbejde.

Per Ulrich viste derefter en meget smuk serie lysbilleder af hans tegninger fra Horserød, turen over Dreibergeren, Sachenhausen, Neuengamme og oplevelsen at komme hjem med de hvide busser. Vi vil opfordre alle andre fange- og modstandsorganisationer at benytte denne mulighed for at vise lidt af virkeligheden i de tyske tugthuse og kz-lejre.

Hermed var en god drøftelse om Neuengamme-arbejdet bragt til afslutning, og den nye ledelse vil hurtigt konstituere sig, og nye forslag og idéer vil komme her i „Pigtråd“.

Der var 45 deltagere i landsmødet, og man havde repræsentanter fra hele landet, selv om København i sagens natur var stærkest repræsenteret.

Man håber dog, at man ved de kommende landsmøder kan få dette rettet noget op, da man så vil afholde landsmøderne på skift i provinsen. Der har indmeldt sig ca. 100 medlemmer i dag, og kontingentet går godt ind, endvidere kommer der hver dag nye indmeldelser, og vi håber i løbet af kort tid at kunne meddele, at der findes en stærk og levedygtig Neuengammeforening.

Valgt blev: Formand Holger Grome Nielsen, endvidere: Lammert, Nommels, Børge Emil Pedersen, Poul Thygesen, Jacob Jensen, Damgård, Hemming Theisen, Køster, Jørgen Barfoed, Morten Ruge, Richhoff, Bindeballe, Jørgen Lind, Bernt Johanssen, Alfred Bertelsen, Balslev, til suppleanter: Zachariassen, Ove Laursen,

• • • • • AARHUS • • • • •

Dagen før juleaften var der for første gang i år tændt lys ved mindekorset for de faldne foran Aarhus Domkirke. Juleaften kommer der levende kerteys til.

3500 KOMMUNALE LYS

Julen er ikke mindst en mindefest for de kære afdøde, og i Aarhus mindes kommunen traditionen tro især dem, der ofrede livet i besættelsesårene.

Allerede dagen før juleaften rejstes mindekorset foran Aarhus Domkirke, og da projektørerne kom på, lagde Aarhus by sin krans ved monumentet, mens mange private fulgte eksemplet op med buketter. Jule-

aften tændtes for første gang to store mindekerter ved korset — ideen fra gravene fulgt op i byens hjerte.

Kommunen sørgede også juleaften for projektør- og kertebelysning af monumenterne for krigens ofre på Vestre Kirkegård, hvor der desuden lagdes krans fra byrådet både ved 4. juli-monumentet og mindelunden for dem, der blev derude i det fremmede.

Den smukke skik med levende lys på gravene vinder stadig større udbredelse. Aarhus Begravelsesvæsen havde til juleaften bestilt lys til 3500 grave, men mange følger ideen op og tænder egne lys.

Viggo Hansen, Eilers, og til revisorer: Roland Andersson og Verner Nielsen. Ng.

AKTIESELSKABET
DANSK DAMMAN ASFALT
AMALIEGADE 15 - KØBENHAVN K.

KEMP & LAURITZEN A/S V. VOLDGADE 15 - KBH. V.	A/S DANSK SHELL SHELLHUSET
B. ANDERSEN & LASSEN GAS - VAND - VARME JÆGERSBORG. 38-40 - KBH. N.	IVER C. WEILBACH & CO. A/S AMALIEGADE 30 - KØBENHAVN K.
WILHELM HANSEN GOTHERSGADE 9 - KBH. K.	HØY-PETERSEN og ARNE JENSEN AKTS. STRUENSEGADE 7-9 - KØBENHAVN N.
KØBENHAVNS KLICHEFABRIK VIMMELSKAFTET 43 - KBH. K.	OTTESEN & MEYER CHRISTIANS BRYGGE 18 - KØBENHAVN K.
KNUD LOUS ST. KONGENSGADE 110 - KBH. K.	FALCKS REDNINGSKORPS KØBENHAVN A/S
HANDELSFIRMAET DITZ SCHWEITZER A/S BREDGADE 37 - KBH. K.	KØBENHAVNS BRÆNDSELS KOMPAGNI NØRREGADE 15 - KØBENHAVN K.
A/S DANSK LYSKOPI SØLVGADE 10 KØBENHAVN K.	DANSK ENGELSK LAKRITS FABRIK A/S GLOSTRUP
SKRÆDERIET LYN NØRREBROGADE 68 - KBH. N.	A/S HEDEHUS-TEGLVÆRKET HEDEHUSENE
AKSEL BRAUNER GLOSTRUP OPTIK HOVEDVEJEN 83 - GLOSTRUP	LUXOL KEMISKE FABRIKKER AKTIESELSKAB NÆSTVED
AKTIESELSKABET FÆLLESBAGERIET I VORDINGBORG	I/S SVEND JACOBSEN KONFEKTIONSFABRIK EJLERSVEJ - NÆSTVED
CITY BASAREN H. C. ØSTERGAARD NÆSTVED - TLF. 1477	NÆSTVED DISCONTOBANK AKTIESELSKAB

Norges tapre modstandskamp ridset op i korte træk

Ligheder, men også store forskelle i kampen og kampens vilkår, sammenlignet med Danmark.

V (Afslutning)

AF LEKTOR JØRGEN H. BARFOD

Narvik, som tyskerne efterlod byen.

Hjemmefrontens „Magna Charta“ undertegnet i Stockholm.

Desuden holdtes i marts 1944 et møde i Stockholm mellem repræsentanter for hjemmestykkerne og for regeringen i London, hvor man oplyste det norske folks krigsmål, hvilket resulterede i udsendelsen af det, man kaldte hjemmefrontens „Magna Charta“.

Alt ialt kunne man mærke, at krigens afslutning nærmede sig. Planerne for modstandsbevægelsens arbejde i denne sidste tid blev nøje fastsat, og alt blev kombineret med operationerne på krigsskuepladsen i Europa, og medens man stiledede mod opgørets time, frygtede man tyskernes desperation. I foråret 1944 søgte de tilsyneladende at få hold i den norske ungdom ved arbejdstjenesten og arbejds mobiliseringen, men her lykkedes det modstandsbevægelsen at vinde sin hidtil største sejr.

Stop mobiliseringen — koste, hvad det koste vil.

Efter de omfattende aktioner mod hjemmestykkerne i årets første måneder kom der den 16. maj ordre om mobilisering af tre årgange, men planerne herom var i forvejen sivet ud. I modsætning til den tidligere passive modstand og undvigende manøvrer besluttede hjemmefronten denne gang at gå aktivt ind i kampen. Parolen blev: Stop mobiliseringen, uanset hvad det måtte koste.

Sabotører angreb og ødelagde de maskiner, der skulle bruges ved registreringen af de indkaldte, man stak mobiliseringsstederne i brand, og mødebefalingerne blev ikke fulgt. Heroverfor søgte nazisterne at få fat i de mobiliseringspligtige ved raziaer, men det blev kun til 362 af omkring 5000. Så truede politiet med at uddrage de unge rationeringskort, hvilket heller ikke havde nogen

virkning, fordi modstandsbevægelsen bemægtigede sig 75.000 stk. kort, hvorefter man gik over til at eksekvere dødsdomme. Terroren skærpedes, raziaerne øgedes i antal, og mishandlingerne i fængslerne tog til, men alt forgæves.

Stikkerne likvideres.

De eftersøgte søgte enten skjul i skovene, eller de måtte søge ly i Sverige, og til sidst måtte nazisterne give op og indrømme deres fiasko ved i november at love, at der intet ville ske dem, der vendte hjem fra skovene. De fleste vendte nu hjem, og der skete virkelig intet.

Gentagne gange forsøgte Gestapo i løbet af 1944 at provokere modstandsbevægelsen frem af sit skjul for at kunne få ram på den, inden det forventede invasionsforsøg kom. Men hjemmestykkerne var veldisciplinerede, og samtidig med at sabotagen øgedes, måtte man ligesom i Danmark af sikkerhedsgrunde begynde at likvidere stikkerne. Ialt likvideres i løbet af 1944 omkring et halvt hundrede af disse håndlangere for Gestapo.

60—70.000 jages fra hus og hjem.

Om efteråret viste den tyske kultur imidlertid atter sit særprægede ansigt. Da Finland havde sluttet fred, trængte de russiske tropper ind i Nord-Norge efter forberedende bombardementer af byerne. Tyskerne anvendte nu den brændte jords taktik og beordrede alle nordmænd evakuerede. 60—70.000 mennesker blev jagede fra deres hus og hjem, som tyskerne omgående brændte ned til grunden. Evakueringen blev en rædsel, da der næsten ingen befordringsmidler fandtes, og da der ingen forplejning var organiseret, men den tyske øverstkommanderende erklærede Finmarkens ødelæggelse som en militær nødvendighed, og enhver, der modsatte sig den, ville blive fjernet med magt.

Russerne, der trængte frem, indlod sig ikke i kamphandlingerne med tyskerne, der standsede tilbagetrækningen ved Porsanger Fjord, som russerne ikke gjorde forsøg på at over-

SØNDERJYLLANDS KREDITFORENING

HADERSLEV

<p>ANDELSBANKEN A.M.B.A. HADERSLEV-AFDELING</p>	<p>HADERSLEV BYS SPARE- OG LAANEKASSE</p>	
<p>HADERSLEV KONFEKTIONSFABRIK</p>	<p>HADERSLEV KUL- & KOKS-KOMPAGNI ^{A/S}</p>	
<p>HOLM & MOLZEN HADERSLEV</p>	<p>MICHELSSEN & JACOBI HADERSLEV</p>	
<p>PAUL CHRISTIANSEN & SØN A/S HADERSLEV</p>	<p>TØNDER LANDMANDSBANK ^{A/S}</p>	
<p>HADERSLEV FODERSTOFIMPORT A/S</p>	<p>GRAASTEN ANDELSSLAGTERI</p>	
<p>^{A/S} SEVERIN SCHMIDT HADERSLEV</p>	<p>TH. LAURSENS BOGTRYKKERI TØNDER</p>	<p>J. N. JENSEN BOG- OG PAPIRHANDEL TØNDER</p>
<p>^{A/S} SEVERIN SCHMIDT HADERSLEV</p>	<p>BLENNERS DAMPVASKERI TØNDER</p>	<p>GRAVMONUMENTER H. C. FINSEN TØNDER</p>
<p>RØDDING KORN- OG FODERSTOFFORRETNING A/S</p>	<p>EMIL WOLFFHECHEL MANUFAKTUR - SENGEUDSTYR TØNDER</p>	<p>HANS OUTZEN MØBLER - GULVTÆPPER TØNDER</p>
<p>RØDDING TØMMERHANDEL</p>	<p>AKTIESELSKABET VITFOSS GRAASTEN</p>	<p>H. CHRISTIANSEN STATSAUT. SKIBSMÆGLER EGERNSUND - GRAASTEN</p>
<p>FRØS HERREDS SPAREKASSE RØDDING</p>	<p>IPLAND GRAASTEN</p>	

Vi er nu nået frem til den 16. maj 1945. Medlemmer af Quislings livvagt arresteres, og her føres Collin ind på Møllergaten. De norske frihedskæmpere bærer militæruniformer.

skride. I november kom norske tropper til Finmarken.

Terroraktioner steg til vanvid.

Disse handlinger gav naturligvis bange anelser for, hvordan det kunne gå i resten af Norge, og bedre blev det ikke, da nazisterne i 1945 øgede deres terroraktivitet til vanvid. Folk blev arresteret i flæng, straffeekspeditioner drog rundt i dalene og tvang bl. a. folk til at melde sig ind i Nasjonal Samling, og gidsler og modstandsfolk henrettedes samtidig med, at der måtte oprettes endnu to kz-lejre i Norge, selvom deportationerne til Tyskland fortsatte.

Intet kunne dog standse hjemmefronten. I februar lykkedes det modstandsfolk at skyde „den norske Heydrich“, politigeneral K. A. Martinsen, under en aktion, og desuden tog jernbanesabotagen til i styrke. Adskillige baner var for kortere eller længere tid sat ud af drift. Selv på dette tidspunkt troede Quisling på sejren og søgte at få Hitler til at gøre ham til Norges statschef, men uden held. Hitler turde ikke give ham frie hænder, men lovede ham blot, at Norge ville blive frit, når krigen var endt med Tysklands sejr.

Medlidenhedsaktion for Quisling.

Da Berlin var faldet, og Hitler var

død, satte den nazistiske presse imidlertid i de sidste dage ind med en medlidenhedskampagne. Quisling havde kun villet det bedste for Norge, og mobiliseringen havde Quisling kun ønsket for at sikre landet mod kommunisterne, o.s.v.

Den 5. maj skrev „Krigens Gang“: Vi lykønsker vore danske og nederlandske brødre med den heldige vending, krigen nu har taget for deres vedkommende efter årelang tapper kamp. Vi ved, at det danske og nederlandske folk sammen med alle de andre allierede nationer følger det norske folks videre skæbne med spændt opmærksomhed, når vi nu fortsætter vor kamp, til freden også kommer til vort land. Og tirsdag den 8. maj sendte „Krigens Gang“ sit sidste ekstranummer på een side med meddelelse om, at Norge atter var frit.

Den norske modstandsbevægelse havde sejret.

☆

LØVENS FORSKERPRIS

PÅ 10.000 KR. TIL

DR. JØRN HESS THAYSEN

For hans undersøgelser, der er af betydning for forståelse af nyrens funktion

— Jeg har været tiltalt af de personlighedstræk, jeg har kunnet spore

i Deres skrifter. Allerede de tidligste arbejder viser en usædvanlig modenhed. De har aldrig spildt Deres betydelige mod og Deres kræfter ved at kæmpe mod vejrmøller. Men De følger målbevidst sporet. Jeg vil ønske for Dem, at De fortsat her i landet må finde de bedste arbejdsvilkår.

Med disse ord overrakte dekanen ved Københavns lægevidenskabelige fakultet, professor, dr. med. Fritz Buchthal, overlæge ved Rigshospitalet, dr. med. Jørn Hess Thaysen, Løvens kemiske Fabrikks forskningspris på 10.000 kroner.

Professor Buchthal havde forud kort gennemgået overlæge Thaysens videnskabelige produktion, hvormed han sagde blandt andet:

— I Deres første arbejde beskriver De forholdene i koncentrationslejren Dachau, et arbejde, der vidner om Deres evne til at objektivisere iagttagelser under yderst vanskelige forhold. Men De nøjes ikke med den overraskende iagttagelse, at der ikke findes manifesterede avitaminoser eller mavesår blandt Deres medfanger. De bidrager ved et senere eksperimentelt arbejde til opklaring af hungerdiarrhoens patogenese: den skyldes hverken avitaminose eller infektion, men en atrofi af tarmslimhinden, som De har fundet hos rotter. Også de følgende arbejder er kendetegnet ved udmærkede problemstillinger, en sjælden grad af præcision i udførelse og klarhed i beskrivelse og diskussion.

Overlæge Hess Thaysen rettede derefter sin tak til dekanerne ved de to universiteters medicinske fakulteter, professor, dr. med. Fritz Buchthal, København, og professor, dr. med. Eivind Thomasen, Aarhus Universitet. — Særlig har jeg grund til at takke professor Buchthal, udtalte overlægen, for hans venlige og varm-hjertede ord.

Derpå takkede overlægen Løvens kemiske Fabrik og her særlig fabrikant Abildgaard.

Da jeg gik i skole, fik jeg engang til mine forældres store undren tildelt en flids- og opmuntringspræmie, sagde dagens pristager. Jeg var naturligvis ret stolt, men rektor forstod at sætte tingene på plads: — Du må ikke glemme, sagde han, at vi har

HANS LARSEN

REVISOR
VESTERGADE 1 - TLF. 450
IKAST

»REX«

Blomsterf. - Blomstergartneri
v/ KNUD NIELSEN - IKAST

SVEND E. NIELSEN
TRIKOTAGEFABRIK
NYGADE 8 - IKAST

G. VAADDE NIELSEN
TRIKOTAGEFABRIK
IKAST

K. F. LARSEN
IKAST

GEORG THYGESEN
TRICOTAGEGAARDEN
TUISTRUPVEJ 13 - IKAST

»AMARYLLIS«
A. HANSEN, HANDELSGARTNER
GRAM

A/S PETER HENRIKSEN
TOFTLUND

TOFTLUND
TRÆLASTHANDEL A/S

HADERSLEV BANK
AKTIESELSKAB
TOFTLUND FILIAL

RIO TEATRET
HØJBJERG

STØREEN & CO.
MALERFIRMA
ROSENGADE 18 - AARHUS

HANS JENSENS EFTF.

TRIKOTAGEFABRIK
IKAST

WILLIAM LARSEN

MØBELFORRETNING OG MASKINSNEDKERI
IKAST

HAMMERUM HERREDS SPARE- OG LAANEKASSE
IKAST AFDELING

NIELS MIKKELSEN'S TRIKOTAGEFABRIK
IKAST

TEKSTILARBEJDERNES FAGFORENING
IKAST

BANKEN FOR BRØRUP OG OMEGN

AKTIESELSKAB

BRØRUP SPAREKASSE

SCHOUS TRÆLASTHANDEL $\frac{1}{8}$

KOLDING

I/S ELECTROGENO
KOLDING

BY- OG LANDBOSPAREKASSEN
I FREDERIKSHAVN

givet dig præmien, min dreng, fordi du trænger til den. De andre behøver den ikke.

Jeg vil modtage denne store pris i dag i samme ånd med ønsket om, at jeg i fremtiden må gøre en bedre indsats.

Dagbogsblade

27/12 63.

DR. BEST I FLENSBORG

Ubemærket af dansk presse har den tidligere befuldmægtigede i Danmark, dr. Werner Best, været i Flensborg umiddelbart før jul. Han var indkaldt som vidne i den største retssag, som nogensinde er blevet behandlet i Flensborg-Fellenzprocessen, en sag om mord på ca. 40.000 jøder i Polen. Dr. Best har ikke haft noget kendskab til myrderierne i Polen; og jødeforfølgelserne i Frankrig, som han har kendskab til, har man aldrig afhørt ham om.

Ifølge Flensburger Tageblatt benyttede dr. Best, der var indkaldt af den anklagede Fellenz' forsvarer, lejligheden til endnu en gang at fremstille sig som de danske jøders redningsmand, idet han hævdede, at det var ham, der gennem dr. Duckwitz lod forhåndsviden sive til danske politikere, først og fremmest Hedtoft. Best sagde, at den indirekte modstandskamp, han havde øvet, ikke havde levnet ham anden udvej end „så at sige at øve forræderi“.

Forsvarets hensigt må have været at føre bevis for, at Hitler og Himmler blev modarbejdet endog af ledende SS-folk. Da ingen i retssalen i Flensborg kan have haft nøjere kendskab til dr. Best og hans meriter før 1933, under opbygningen af Gestapo, i det besatte Paris og i det besatte Danmark, er hensigten formentlig blevet nået.

Flensborg Avis noterer, at dr. Best besøgte Flensborg samtidig med Per Hækkerup, og bemærker, at han ikke passerede den danske grænse, som han formentlig aldrig mere kommer til at passere. Men han har fra Flensborg kunnet skimte træerne omkring den villa ved stranden mellem Kollund og Sønderhav, som i 1945 var udset til at være en slags asyl for familien Best.

29/12 62.

ANTAGELIG DOM I FELLENS- SAGEN DEN 11. JANUAR

I sagen mod den tidligere „SS-Sturm-bannführer“ Martin Fellenz, der er anklaret for meddelagtighed i 40.000 mord, gjorde retsformanden i går opmærksom på, at Fellenz også kan dømmes for medhjælp til mord.

Det gælder for de fem jøde-deportationer i Krakov-distriktet, som Fellenz skal have organiseret i sin egenskab af SS-stabschef. Imidlertid fremhævede retten, at Fellenz også må regne med at blive dømt for drab eller mord, idet flere vidner har beskyldt ham for at have skudt jøderne Reiss, Rosenbaum og Beck på Tarnow-egnen.

Som sidste vidne afhørte retten den 50-årige maler Herbert Weichelt fra Ronsahl, der i 1942 ledede „sikkerhedstjenestens“ afdeling i Przemysl. Det jødiske vidne Morris Gottfried havde under ed erklæret, at Weichelt havde overværet, at Fellenz havde givet en SS-mand ordre til at skyde jøden Amster. Weichelt hævdede imidlertid i retten, at han ikke mere kunne huske „detaljer“. Han påstod, at han ikke havde vekslet et eneste ord med Fellenz under jøde-deportationerne, og han vil heller ikke have opholdt sig i jøderådets bygning sammen med ham.

Den 3. januar får statsadvokaten ordet, og den 6. januar holder forsvareren sit plaidoyer. Dommen afsiges formentlig den 11. januar.

1/1 63.

RUDOLF HESS SKÅL IKKE ERKLÆRES FOR AT VÆRE ÅNDSSVAG

Fru Ilse Hess, der er gift med Hitlers tidligere stedfortræder Rudolf Hess, har i et interview med det højreorienterede München-blad „Deutsche National Zeitung“ oplyst, at hun har afvist et forslag om at få ham ud af fængslet i Spandau i Vestberlin.

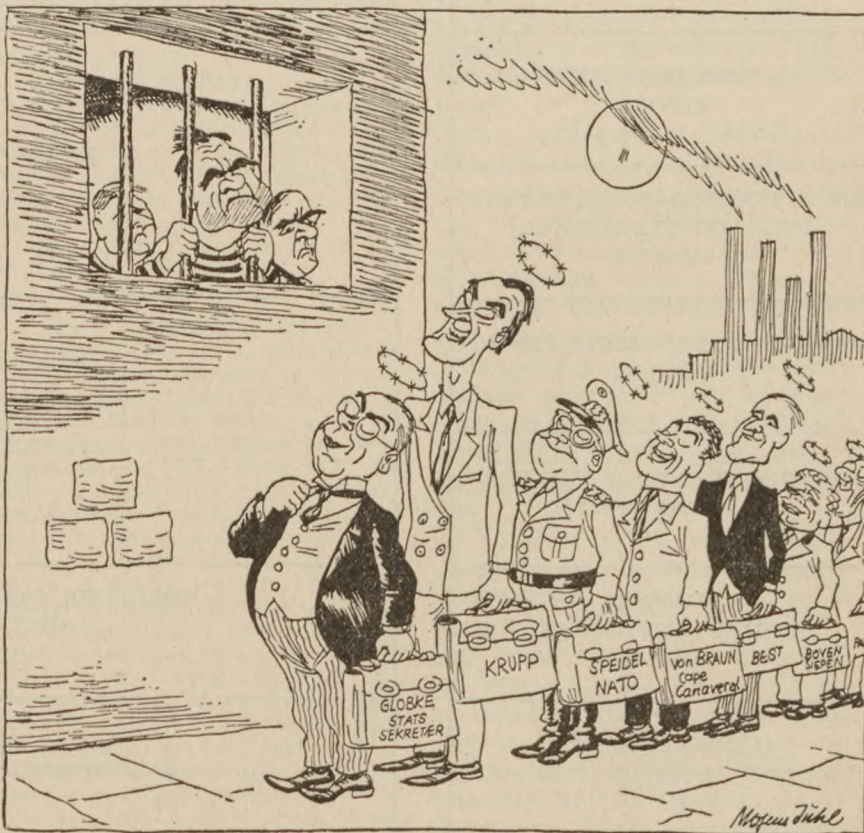
Krigtforbryder-domstolen i Nürnberg idømte Rudolf Hess livsvarigt fængsel i 1946.

Fru Hess hævder i interviewet, at hendes mand mentalt er helt i orden, og at det ville være at falde ham i ryggen at prøve at få ham erklæret åndssvag. Den eneste chance for at få ham levende ud af fængslet er løsladelse i 1967, når krigsforbryderne har sonet 20 år.

2/1.

DET FRANSKE RIDDERKORS

Ved en nytårsreception i den franske ambassade i går overrakte ambassadør Albert Ledoux fru Sunneva Sandø, der

I en appel til de store statsledere søger de tre »glemte« mænd i Spandau-fængslet - Hess, von Schirach og Speer - nu at blive løsladt.

- Måske kan det trøste jer lidt, at det er gået mange af os andre så godt -?

(Aktuelt, 6. januar).

TH. BENTSEN $\frac{4}{8}$
KONFEKTIONSFABRIK
VIBORG

SCHUMANN_s
HERREMAGASIN
VIBORG

N. VAMMENS EFTF.
MALERFIRMA
SKIVEVEJ 33 - VIBORG

ELECTRIC
K. JENSEN & E. AGERKILDE
VIBORG

A. PHILIPSEN AKTS.
VIBORG

A/S N. DØSSING JENSENS EFTF.
JERN- OG STAALFORR.
VIBORG

CARL CHRISTENSENS EFTF A/S
VIBORG

VIBORG-HOBRO RUTEBILER
PAN BUS LINIER

RAVNS
TRIKOTAGEFABRIK
VIBORG

HANS PEDERSEN
VIBORG

CARL CHRISTENSENS EFTF. A/S
CROME & GOLDSCHMIDT
VIBORG

V. NØRGAARD NIELSEN
RAADG. INGENIØR M. af I.
VIBORG

VIBORG STIFTS FOLKEBLAD

I/S C. PETERSEN
SØNDERMØLLE KLÆDEFABRIK
PR. VIBORG

J. N. KJÆRSGAARDS TØMMERHANDEL
AKTIESELSKAB
VIBORG

FYNS TIDENDE

J. HANSEN & SØN
VOGNMANDSFORRETNING
HENRIETTES-LYST
ODENSE

HOLBECKS FAJANCE FORRETNING
AKTIESELSKAB
ODENSE

BOGENSE
JERNSTØBERI- & MASKINFABRIK

P. DAMGAARD JØRGENSEN
TANDTEKNIK
TORVET - SVENDBORG

var frihedskæmper i Frankrig under anden verdenskrig, ridderkorset af den franske æreslegion. Under sin deltagelse i modstandsbevægelsen skjulte fru Sunneva Sandø den kendte franske frihedskæmper Pierre Brossollet og sendtes selv til koncentrationslejren i Ravensbrück, hvor hun blandt franske medfanger erhvervede sig tilnavnet „Den danske engel“ for sin hjælpsomhed over for kammeraterne. Man sagde om hende, at når hun fik pakker fra Danmark, beholdt hun selv pøseskindet og gav de andre alt, hvad pakkerne indeholdt.

4/1.

STATSADVOKATEN KRÆVER FELLEZ' IDØMT LIVSVARIGT TUGTHUS

Den tidligere SS-„Obersturmbannführer“ Martin Fellenz fortrak ikke en mine, da statsadvokat Ulrich Plath i aftes krævede ham idømt lovens strengeste straf: livsvarigt tugthus. Anklageren betegnede Fellenz som skyldig i meddelagtighed i 40.000 mord på polske jøder. Ydermere fandt han, at vidneafhøringen havde givet tilstrækkelige beviser for, at den tiltalte personligt havde skudt de tre jøder Reiss, Rosenbaum og Beck i Tarnow og havde givet ordre til skydning af jøden Amster i Psemysl.

På mandag får Fellenz' to forsvarere ordet.

Med straffekravet afsluttede statsadvokaten i går sit plædoyer, der strakte sig over næsten 6 timer.

6/1.

FLYTNING AF TYSKE GRAVE

I kirkeministeriet indledes den 23. januar forhandlinger med Vesttyskland om de tyske grave fra den anden verdenskrig — flytning af ca. 25.000 tyske soldater og flygtninge på 475 danske kirkegårde. Planen er en samling af gravene på 10—15 danske kirkegårde, og som centralbegravelsesplads er nævnt Esbjerg, Ålborg, Århus, Odense og Vestre Kirkegård i København.

10/1.

DE BRÆNDETE LEVENDE MENNESKER

Grufule optrin ved brænding af levende mennesker i Minsk blev i går skildret af 3 vidner fra Ungarn og Rumænien i massemords-processen mod 12 fhv. SS- og SD-folk i Koblenz. Den 44-årige Nikolaus Annabring fra Rumænien sagde, at han aldrig i sit liv ville glemme en purung jødisk pige, der fortvivlet tiggede om sit liv. „Jeg er da så ung endnu, lad mig dog leve!“ var hendes sidste ord.

Nikolaus Annabring fortalte endvidere hvordan flere hundrede jøder — mænd, kvinder og børn — var blevet kørt til nedskydningsstedet i lastbiler. De måtte klæde sig af ved siden af et bål og lægge sig ned med ansigt mod jorden. Så dræbte man dem med nakkeskud. Jødiske arbejdere slæbte derefter ligene til bålet, hvor de brændtes.

„I ER FOR UNGE . . .“

Det ligeledes fra Rumænien stammende vidne Johann Kiersch, 46 år, udtalte, at den anklagede 52-årige Artur Harder, der beskyldes for at have forøvet 8 mord, til en underordnet SS-mand havde sagt: „I er alle for unge, I skal ikke belaste jeres samvitighed med nedskydninger“. Kiersch var vidne til, hvordan 60—70 fanger, der var blevet sat til at brænde ligene, blev dræbt i 2 gasbiler. Dette jødiske arbejds-kommando havde forud fået løfte om „hurtig hjemsendelse“.

KVINDE BRÆNDT LEVENDE

Den i Ungarn fødte 38-årige Anton Erdei berettede, hvordan en levende kvinde var blevet brændt på bålet. Hun var blevet beskyldt for at have lagt en mine i en kakkellov, hvorved flere SS-folk var blevet dræbt.

Forbundsdagspræsident Gerstenmaiers hustru, fru Brigitte Gerstenmaier, der i 6 minutter blev forhørt som vidne, udtalte sig positivt om den medanklagede Eberhard Baron von Toll fra Stadthagen. Ud fra egen tilskyndelse havde von Toll hverken gjort eller tænkt noget ondt. Hvorvidt han muligvis havde gjort noget på ordre, blev ikke nævnt. På forsvarerens spørgsmål, om hun stadig anså von Toll for et menneske med en streng religiøs holdning og god borgerlig indstilling, svarede fru Gerstenmaier med et klart „ja“

12/1.

DE TYSKE GRAVE

Var det ikke rimeligt, om de tyske grave i Danmark lå urørte i 20 år fra begravelsesdagen og så blev sløjfede, som det sker med tusindvis af danske grave, skriver E. Kunert, Tisvilde, i „Kristeligt Dagblad“. Dersom de skal flyttes, var det så ikke det eneste naturlige, at de alle blev flyttet til Tyskland?

12/1.

DEN ANKLAGEDE FELLEZ TOG STRAKS TIL SIT HJEM

Både anklagemyndigheden og forsvarer vil, efter hvad „Flensborg Avis“ erfarer, påkræve dommen over Martin Fellenz for en højere instans. Den tidligere SS-„Obersturmbannführer“ fra Slesvig blev ved Flensborg nævningeting kendt skyldig i meddelagtighed i mord i to tilfælde og idømt 4 års tugthus. Fra straffen går godt 2½ år for udstået varetægtsarrest, og desuden er der en mulighed for, at en tredjedel af straffen vil blive gjort betinget. Herefter skulle Fellenz højst afsones én måneds tugthus.

Samtidig med domsafsigelsen blev arrestordren ophævet, og endnu i aftes kunne Fellenz tage hjem til Slesvig sammen med sin hustru. At den tidligere SS-officer skal betale sagens omkostninger, får sikkert kun formel betydning, da han næppe kan rejse de 200.000 mark, sagen har kostet det offentlige.

12/1.

„HITLER“ MIDT IBLANDT OS

Den „milde“ behandling, som efter en i går i Flensborg afsagt dom bliver den

tidligere SS'er Fellenz, i dag løsladt og atter bosat i Slesvig, til del, er så rygende, at man foreløbig savner ord for at få sagt, hvad almindelige mennesker må tænke og føle.

Hvis alle tiders allermost bestialske masse-myrdere af jøder er så „let“ en affære, hvis det kan lade sig gøre i nutiden at slippe så „billigt fra fortidens forfærdelige synder og forbrydelser, så må almindelige mennesker nære den allermost alvorlige frygt for, hvad fremtiden kan bære i sit skød af muligheder for politiske dømoniers gentagelser.

Eftersom nazisterne åbenbart ejer et ligefrem „genialt“ talent til at glemme, til at fortrænge, til ikke at have set eller hørt, hvad det foregik omkring dem, så må — desværre! — vi andre være forpligtede til at huske!

Og da det onde i os mennesker kun kan besejres gennem ærlig anger og had, så må vel ikke-nazister anti-nazister melde sig til frivillig bod for al den satanisme, som nazistiske skyld-escapistere ikke vil erkende . . .

Fortsat er „Hitler“ midt iblandt os.

Juleaften 1962

Ryvangen er Danmarks åbne sår

Juleaften samledes en stor skare i mindelunden i Ryvangen til Landsforeningen Gestapofangernes højtidelighed.

Kl. 15,45 dannede fakkeltænder æresvagt ved gravene og mindemuren, og de faldnes pårørende tændte lys på gravene. Studentersangerne sang vidunderlig smukt under ledelse af Knud Vad Thomsen. Talen blev holdt af skoleinspektør Johannes Fosmark, København. Han sagde:

Ryvangen er et sår. Ryvangen er et åbent sår. Og når man får et sår, søger man hurtigst muligt til læge for at få det helet og lægt, men Ryvangen skal forblive Danmarks åbne sår.

Vi samles her på selve juleaften for at sige til Danmarks ofre fra frihedskampen, at såret er der, og at såret ikke skal læges.

I koncentrationslejren Dachau i det sydlige Tyskland har en gejstlig gennem år følt det som en hellig pligt at vise og fortælle om det Dachau, der var. Det var Tysklands åbne sår, og han fandt, at mindet om Dachau skulle stå i frisk erindring, for såret måtte ikke læges.

I november måned i år samledes i Fredericia danske fanger fra de tyske lejre for at takke de chauffører,

VAGN HANSEN

HOLLØSE MØLLEGARD

PR. HERLUFMAGLE

H. P. PETERSEN

v. CHAS V. & M. E. PETERSEN

JERNBANEVEJ 6-8

NYKØBING F.

AUG. JØRGENSEN

HELSINGØR

Den gamle kendte forretning

IMPORTKOMPAGNIET I/S

ODENSE

AKTIESELSKABET

ASSENS BANK

SPARE- OG LAANEKASSEN
FOR KERTEMINDE OG OMEGN

VALLØ STIFTS SAVVÆRK
HERFØLGE

ELIAS B. MUUS
KERTEMINDE A/S

Vojens ungdomsskole

VOJENS ST,

- ★ SKOLEN hvor drenge og piger kan nyde godt af en ny, fagbetonet undervisning, som imødekommer tidens øgede krav om uddannelse før læretiden.
- ★ SKOLEN der som eksamensfri kostskole kan byde eleverne den rigtige ramme om undervisningen — ikke blot for begynderhold, men også for viderekomne med behov for udvidet undervisning.
- ★ PIGERNE kan vælge følgende linjer: Husgerningslinjen, kontorlinjen eller sprog- og boglinjen.
- ★ DRENGENE vælger mellem disse linjer: Den almindelige linje, landbrugslinjen eller håndværker- og mekanikerlinjen.
- ★ ALLE HOLD kan få maskinskrivningskursus efter ti-fingersystemet. (72 timer).
- ★ UNDERSTØTTELSE kan søges.
- ★ PIGESKOLE fra 3. maj til 30. september.
- ★ DRENGESKOLE fra 3. november til 30. marts.
- ★ BROCHURE tilsendes gerne. Skriv eller ring blot til skolen efter den store nye brochure.
- ★ ADRESSE: Vojens — Telf. Vojens (045) 4 11 29.
E. Hagelse, forstander.

Den lollandske Landbostands Sparekasse Nakskov

Stiftet 1870

Filialer i:

Maribo - Rødbyhavn - Birket - Dannemarre - Holeby - Skørringe
Stokkemarke - Utterslev

LANDBOSTANDENS SPAREKASSE

NYKØBING F.

AKTIESELSKABET

LOLLANDS HANDELS- OG LANDBRUGSBANK

NAKSKOV

LOLLAND-FALSTERS
INDUSTRI- & LANDBRUGSBANK
AKTIESELSKAB

SLIDBANEFABRIKEN
v/ RUDOLF HANSEN
VEJLEGADE 48 - NAKSKOV

BOGENSE BANK
AKTIESELSKAB

SPARE- OG LAANEKASSEN
FOR BOGENSE OG OMEGN

SPAREKASSEN
FOR SVENDBORG OG OMEGN
- den lokale sparekasse på Torvet

EGHOFF
MØLLEGAEDE 47 - SVENDBORG

I MINDELUNDEN ★ Landsforeningen Gestapofangerne holdt tidligt juleaften sin årlige højtidelighed ved gravene i Ryvangen. Skoleinspektør Johs. Fosmark talte, og en æresvagt fra hjemmeværnet og det danske lottekorps paraderede med fakler under højtideligheden, hvor studentersangerne under ledelse af Knud Vad Thomsen deltog.

der i krigens sidste dage reddede 12.000 norske og danske fanger ud fra den tyske dødslejr Neuengamme ved Hamborg. Det var de danske vognmænd og chauffører, der kørte „De hvide Busser“. Under week-end-stævnet gik radioen med mikrofonen ud på landeveje og gaader og spurgte unge, hvad de kendte til „De hvide Busser“, men de svarede alle, at dem kendte de ikke noget til. Kun een, og han var spejder, vidste noget om Folke Bernadotte.

Tidens rytme er hastighed og glemsel af dagen i går, men kun den, der har fortiden stuvet op i sig, har en last til fremtiden.

Glemselens farer.

Når man kender glemselens farer, erkender man, at et stævne som det, danske ex-fanger holdt i Fredericia, vore sammenkomster 4. maj og jule-

aften i Ryvangen, har værdi. De er alle erindringsstævner om nedrigthed og storhed, om sadisme og ædelhed, om mennesket som det er, når det er æklest, og om mennesket som det er, når det er mest ædelt.

Ryvangen taler til os, som et åbent sår taler til mennesker, for hvem menneskelighed er noget godt, noget skønt og noget rigtigt. Menneskelighed ikke blot som noget, man taler om, men også som noget, man praktiserer.

288 danskere mindes her

Ryvangen er stedet, hvor 288 danskere hviler eller mindes ved navneplader. De gav hver især deres liv i kamp. De er vore kammerater. De faldt, og een og anden vil tilføje: Altså tabte de, men vi svarer: Nej, vore kammerater vandt. De sejrede. Deres sår var nok personligt død-

På gravene tændtes levende lys.

Ja 51

Højtid i fakkelskær.

bringende, men livgivende for de idealer, de kæmpede for og gav den største indsats for, som et menneske kan give, nemlig sit eget liv. De faldt, men deres idealer sejrede. En dag slog frihedsklokken, og sejrens dag var inde.

For den enkelte far, mor, søster, mand, bror eller kæreste blev tabet tungt, og graven eller navnepladen blev det sted, hvor tankerne dagligt går hen. De skulle igennem det, men de kommer aldrig over det. Vi ved det, og vi forstår det.

Såret skal ikke læges.

På denne juleaften går vore tanker til de enkelte, der har mistet. Vi håber og tror, at det er en trøst for jer at høre og mærke, at ofret ikke var forgæves og ikke er glemt. Det bedste, I havde, ofrede I. Jeres sår er Danmarks sår. Såret er ikke lægt, og såret skal ikke læges, for læges såret, ville det betyde glemsel af det kæmpende Danmark mod okkupanternes vold. Såret skal ikke læges, for det skal være en garant for, at der aldrig mere i Danmark skabes et nyt Ryvangen.

Således er Ryvangen da for os et minde, en forpligtelse og en appel.

Og så håber vi trods alt, for alle, der mistede: Velsignet jul!

JULEAFTEN I AALBORG

HYMNE FOR DE FALDNE

De salmevers fra „Vor Gud, han er så fast en borg“ og fra „Altid frejdig“, som under besættelsen havde så stor betydning både for modstandsstyrkerne og for befolkningen, tonede juleaftensdag påny på Almenkirkegården i Aalborg ved den mindelund, der er rejst for de faldne, hvis lig aldrig blev fundet. Pastor Orla Møller, Hasseris, holdt andagt, og muremester Wilhelm Jensen, Aalborg, nedlagde ved mindekorset en krans som hilsen fra gamle Gestapo-fanger. Som afslutning på højtideligheden blæste menig 544 Borup fra Jydske Trænregiment i Hvorup trompetfanfaren fra „The Last Post“